

sišu, kakor cerkvi primerjeno ljudi v pobožni molitvi móti. Ni davnej kar sim v imenitni romarski cerkvi Marija Pletrovič na Štajarskim tako pohujšljivo orglanje slišal. Treba je pomisliti, de kar se prijetno glasi in rado sliši na plesišu, ni spodobno v sveti hiši pri obhajenju skrivniga spomina našiga odrešenja. Za tega voljo nej si vsakteri šolnik saj toliko orglanja vlasti, de vé razločiti, kakošni glasovi se spodobijo v nemati sercé k molitvi k milimu Bogu, in kakošni zamorejo nogé k plesu omajati. Če zraven tega orglar tudi nekoliko znanosti v petji ima, se bo prijatlam slovenskiga petja še bolj prikupil.

De si pa prihodnji učenik vse te potrebne vednosti pridobi, je potreba večletniga pripravljanja; po mojih mislih po dobro dokončani četerti šoli še dve léti.

Vprašanje je pa: kateri pridni učenec se bo v ta stan podal, ki je pri sedanjih slabih dohodkih z dokaj težavami obdan? in z čim se zamore pripravnik (Praeparand) preživiti, kér starši iz kmetov svojim sinovam, kateri nočejo v duhovski stan stopiti, podpiranje večidel odrečejo?

Na prvo vprašanje odgovorimo, de naprava šol po deželi in poiskanje potrebnih zakladov za spodobno plačilo šolnikov mora biti ena nar pglavitniših skerbí pleviga deržavniga zbora v Beču (na Dunaji). Poslanci! ne pozabite tega in potegnite se, de se bojo dohodki učiteljev po deželi poboljšali. — Gotovo bodo pa tudi starši dobrimu šolniku obilno pomoč za lepo podučenje svojih otrok podarili, brez de bi bil primoran, po beraško lačen trebuh okoli nositi.

Težji je odgovor na drugo vprašanje: Kakó bi se zamogel pripravnik (mladenec v času svojiga izobraženja za šolstvo) preživiti, če mu starši svojo pomočno roko odtegnejo in sicer druge pomoči nima? Primoran si živeža z učenjem po hišah iskati, potratí veliko veliko žlahniga časa, ki mu je silno potreben za lastno omikanje, in takó si ne more do dobriga vsih potrebnih vednost vlastiti, torej ali slab šolnik postane, ali v svojo in celiga ljudstva škodo več lét s pripravljanjem za šolstvo zgubi. Te velike škode mladost in deželo obvarovati, je le mogoče z osnovo kake oskerbilnice za take mladenče. Kakor imamo duhovšnico in Alojzjevše v Ljubljani, takó bi bilo kaj potrebno, ko bi imeli tudi oskerbilnico za pripravnike.

Kaj pa, ko bi naš milostljivi knez nekoliko tacih pripravnikov v Alojzjevše vzeti blagovolili? Lepšiga darú bi svojimu narodu ne mógli podeliti! Od vsih krajev mile domovine bi se takimu pričetniku narodniga omikanja od véka do véka brezkončna slava péla. Dr. Orel.

Vseučiliša nam je v Ljubljani potrebna.

Krajncam pa tudi vsim Slovincam sploh v prevdarik.

Vseučiliša (Universitát) *) nam je potrebna. To potrebo so spoznali ne le vsi učeniki Ljubljanskih viših šol, temuč tudi učenci modroslovstva (7. in 8. šole). Gosp. Dr. Sporer, vodja Ljubljanskih zdravniških šol in letašnji licealni predstojnik, so sprožili pervikrat to reč 4. dan tega mesca v zboru vodjov in učnikov bogoslovskih, zdravniških in modroslovskih šol, ki so enoglasno sklenili, de naj imenovani gosp. predstojnik naredé pismo, v katerem se ima obširno razložiti korist in potrebo vseučiliša v Ljubljani, katero se bo potem v imenu podpisanih vodjov in učnikov višjih šol poslalo Krajskim deželnim stanovam in Ljubljanski mestni

gosposki, razglasilo pa tudi po celi deželi, de se bojo enake vošila za to napravo povsod izbudile in pripomočki posvetovali, s kterimi bi se ta naprava ustanovila. *) Le po ti poti bi bila družba učencikov v stanu, to za celo deželo koristno in imenitno reč dalje gnati in do zaželjeniga konca doveršiti. — Slavni predstojnik, gosp. Dr. Sporer so sestavili tako pismo, katero je bilo v zboru 11. dan tega mesca od popisanih gospodov skozi in skozi poterjeno in se takóle glasi:

„Naprava vseučiliša v Ljubljani je silno koristna in imenitna reč za celo deželo. Pa le, če združena pomoč ta namen doseči pomaga, se zamore ta naprava vstanoviti. Ako pa ta namen bolj natanjko prevdarimo, se na eni strani velika dobrota te naprave — na drugi pa tudi težave in stroški pokažejo, ktere njeno vstanovljenje in ohranjenje terjá.“

„Kar korist vseučiliša zadene, je očitna kot beli dan za popolno omikanje mladosti v vsih višjih védnostih, narodnimu duhu primerjenih. Lepa priloznost, se domá izučiti in izobražiti, bo vabila sinove dežele po lagljjih potih v šole. Bližnjost staršev in zlahte jim bo polajšala prebivanje v Ljubljani. Razproštena, po ustavi zagotovljena slovenska narodnost, ktera tudi Primorje, nekaj Štajarskiga in Koróškiga obseže in se clo do Hrovaškiga razširja in v vsim več kot en milijon duš obseže, zasluzi in terja to samostojno in popolno napravo, in bo, če le število tistih učencov vzamemo, ki bodo letas osmo šolo dokončali (72 učencov namreč) gotovo dovolj učencov privabila, posebno če pomislimo, de ni v Primorskim, ne v Horvatí, ne v Slavóní take naprave. Poslednjič zapoveduje sedanjí čas z ojrtrim glasam vsakimu narodu, de na poti dušniga napredovanja ne zaostaja, kakoršno narodno omikanje terjá.“

„Ne smémo sicer pozabiti, de taka naprava je le potrebna višjiga omikanja in višji učenosti primerjena, in de imamo še veliko za male šole storiti, ker je še veliko far v deželi še zmeraj brez šol. Tode po novi vladí se bo duh omikanja po soséskah kmalo izbudil in male šole se bojo povsod napravile, ktere se dajo lahko popolno osnovati; ravno zató se morajo pa tudi na tisto stopnjo popolnosti povzdigniti, na kateri si novo izbujeni duh narodnosti s svojo krepostjo pota k téčnimu napredovanju poiskati zamore.“

„Zavoljo pomanjkanja vikših šol pa narod gotovo velike zgube terpi, če bistré glave zavoljo téga svoje omikanje v ptujih deželah in v ptujih jeziki išejo, svojo imenitnost tam dosežejo in ptujim narodom zapadejo, de tako domačija svoje narboljši móci zgubuje in v svoji dušni dremoti le zunanje spodbáde pričakuje.“

„Koliko je bila Krajska dežela po ti poti slavnih glav zgubila, imamo v pretečenih in zdanjih casih dovolj prič, in ta zguba narodnosti se mora pomanjkanju samostojnih pomočkov šolskiga izobraženja pripisati.“

„Ako se učiliše za obertnost in védnosti v deželi napravi, katero nej se v narodnim duhu in po potrebni prenarédbi dozdanjih malih in latinskih šol osnuje, bodo vikši šole, združene tudi z omikovanjem slovénkiga jezika, vsim stanovam tisto veljavnost dale, ktera vesolno ljudstvo povzdigniti zamore.“

(Konec sledí.)

V kmetijskih rečéh za Ljubljano.

Častiti pisavec v 37. listu Ljubljanskiga ilirskiga lista natisnjeniga sostavka nas je nagovoril, de bi tudi Novice vošilo na znanje dale, „de bi se tista stran Golovca, ki je nad hišami Hradeckitoviga predmestja, obdelovati začéla in de bi si mestna za gospóska po svoji móci prizadela, zadržke

*) Vseučiliše je velika šola, v kateri se vse vednosti duhovstva, zdravništva in pravdoznanstva učijo, kterih mladenec potrebuje, de zamore potem en ali drug stan nastopiti. Vredništvo.

*) Poslanci! ne pozabite za to reč tudi na deržavnim zboru na Dunaji se potegniti! Vredništvo.